

Немис Рудольф Гантенбринк анъанавий тарих ва археологиядан анча узок бўлган илм-фан сохаларидан мисршуносликка кириб келган гарблик олимлар тоифасига киради. Бошка сохалар мутахассисларини ва хатто мухандисликни жалб килиш мисршуносларнинг бахсларига чуқурлик ва бой материал олиб келди, аммо шу билан бирга, анъанавий карашларни кайта кўриб чиқишга мойил бўлмаган расмий фан билан тез-тез тўқнашувларга олиб келди.

Гантенбринк ажойиб мухандис. Пирамидаларни тадқиқ қилганларнинг аксариятидан фарқли ўлароқ, у анъанавий мисршунослик изидан бориш заруратидан холи ва айни пайтда ишончсиз назариялар билан омма эътиборини тортишга мойил эмас.

Буюк пирамида назарий фикрлашдан ташқари, ўрганиш учун иккита йўлни тақдим этади. Улардан биринчиси – Кирилича Камерасининг шимолий томонидаги вентиляция каналидир. Гантенбринкнинг "Утуаут-2" роботи қутилмаган бурилишга ва бу канални тўсиб турган ёғоч устунга дуч келди. 1993 йилда Гантенбринк бу йўналишда изланишни давом эттирмасликка қарор қилди, чунки робот тикилиб қолиб, қайтиб чиқа олмаслигидан қўрқди. Аммо жанубий томондаги каналда у йўлини тўсиб қўйган яна бир блокка дуч келди.

Немис археологи ҳозирда шимолий канал орқали тушишни давом эттира оладиган бошка модел устида ишламоқда: "Шимолий томондаги вентиляция канали Буюк пирамиданинг келажакдаги тадқиқотларида асосий рол ўйнаши керак".

Кирилича Камерасининг вентиляция каналлари Диксон ва Грант томонидан 1878 йилда очилган. Кирил Камерасига олиб борадиган йўللардан фарқли ўлароқ, уларни гранит блоklar ёпган. Грант улардан бирида чуқурлиги билан бошқалардан фарқ қиладиган ёриқни пайкади. У ичига сим суқди ва блок ортида яна бир камера яширинган бўлиши

мумкинлигини тушунди. Жанубий томондаги каналда учта галати буюм топилди: икки бошли бронза илгак, қачонлардир бирор асбобга уланган бўлиши аниқ бўлган ёғоч даста ва оғирлиги ярим килограммча бўлган гранит шар.

Диксон, худди Кирол Камерасининг каналлари каби, Киролича Камерасидан чиқадиган бу каналлар ҳам ташқарига олиб чиқиши керак деб тахмин қилди. У бир-бирига уланган устунларни шимолий томондаги каналга тикилиб қолгунча ичкарига сукди. Кейинчалик устунларнинг бир қисми орқага тортиб олинди, аммо бошқалари ўтиш жойида қолиб қетди.

"Утуаут-2" аввал шимолий томондаги каналга чуқур кириб борди. У биринчи бўлиб Диксон чиқишни топишга муваффақиятсиз уринган ўша жўн қурилманинг қолдиқларига дуч келди. Бир-бирига бириктирилган устунларнинг катта занжири чап девор устидан юқорига қўтарилиб, ўтиш жойининг қоронғулигида қойиб бўлди. Бир бурилишнинг ўртасида ёғоч устун бутун канални тўсиб қўйган эди. Гантенбринк ўз модели тўсиқни енгиб ўтишга қодирлигини тушунди, аммо у ерда тикилиб қолиб, қайтиб чиқа олмаслиқ хавфи бор эди ва у давом эттирмаслиқни афзал қўрди.

Пирамидадаги сирли эшик

Бир неча кун давом этган машаққатли меҳнатдан сўнг, моделни такомиллаштиришга қаратилган импровизацион ишлар билан бирга, у нихоят йўлни охиригача – эшикка ўхшаш блок ва иккита бронза чиқиб турган жойгача босиб ўтди. Тадқиқотчи робот томонидан узатилган тасвирларни синчиклаб ўрганиш натижасида Киролича Камераси каналларида топилган бир қатор қизиқарли топилмалар ҳақида сўзлаб берди: "Йўл ичида 4 мм чуқурликдаги эгатлар топилди. 'Утуаут-2' уларни босиб ўтишдан олдин суратга олди, шунинг учун бу роботнинг ёки унга ўхшаш бошқа нарсанинг излари эмас. Эҳтимол, пирамиданинг ички блокларининг қўп қисмида шундай эгатларга дуч келишимиз мумкин, ва бу мисрликлар тоғ жинслари блокларини бирлаштиришнинг бу қадар муқаммал тизимига қандай эришганларини қўрсатади. Бу техника бронза арра ёрдамида тоғ жинсларида бўлмачалар кесишни ўз ичига олиши керак. Каналнинг охиридаги ўтиш жойини тўсиб турган тошни текшириб, унинг юқори ва пастки ўнг бурчакларида кичик учбурчак шаклидаги тирқишларни топдик. Бундай тирқишлар мисрликларнинг бошқа қурилмаларида эшиклар қурилишида ишлатилган тошларга хосдир. Пастки ўнг бурчакдагиси 5 мм, юқоридагиси эса 3 мм. Блокнинг пастки қисмида эшикка параллел равишда 0,4 мм кенгликдаги кичик из бор. Канал қурилиши пайтида бу блок ҳозирги жойидан юқоридаги бўшлиқда осилиб туриши керак эди. Бронзадан ясалган олд қисмидаги белгилар эшикнинг қайта қўтарилишига тўсқинлик қиладиган тўхтатгич сифатида ишлатилган". Бу хулоса доктор Хавасснинг Буюк пирамидада очилиши мумкин бўлган бошқа хоналар йўқ деган фикридан фарқ қилади.

Роберта Бьювэл ўзининг "Орион сири" китобида Рудольф Гантенбринк томонидан Хеопс пирамидаси ичида ўтказилган бошқа тажрибалар ҳақида ҳикоя қилади. Маълум бўлишича, Кирол Камерасидан ўтган йўлларнинг оғиш бурчаклари Ф. Петри ўз вақтида ҳисоблаганлардан фарқ қилади. "Кирол Камераси ва Киролича Камераси каналларидан ўтган моделларда нишабни аниқлаш учун қурилмалар ўрнатилган эди, ва улар аниқрок ҳисоб-қитобларни амалга оширишга имкон берди, - дейди Гантенбринк. - Нишаб бурчаклари Петри топганлардан фарқ қилади, аммо Бьювэл келтирган рақамлар ҳам нотўғри".

Бьювэлнинг сўзларига қўра, Гантенбринк пирамиданинг қурилишини милoddан аввалги 2450 йилгача бўлган даврга оид деб белгиллаган, бунинг учун қандайдир лазер

ускунасидан фойдаланган. Бу даъво баъзи шубхаларни келтириб чикарди, чунки курилманинг номи аник айтилмаган эди, умуман олганда эса бизга минералларни даталашнинг бирорта лазер техникаси маълум эмас. Бир томондан, портатив лазер курилмасининг ягона тури бўёклар билан ишлашга асосланган бўлиб, тоғ жинсига хатто бироз ҳам кириб боришга кодир эмас. Энг кучли, газ аралашмаларига асосланганлари эса хажми бўйича анча катта ва бир катор махсус шароитларни талаб қилади: генератор пирамида ташқарисида жойлашган бўлиши керак эди ва нур 200 м оптик толадан ўтишига тўғри келарди. Гантенбринк Бьювэл томонидан тақдим этилган маълумотни тўлиқ рад этиб, бизнинг шубхаларимизни тасдиқлади: "Орион сири" ва бошқа китобларда келтирилган маълумотлар асоссиздир. Гантенбринк Кирил Камерасининг вентиляция каналларининг астрономик мақсадига ишонмайди. Хозиргача уларнинг юлдузларга йўналтирилганлиги ҳақидаги барча тахминлар бу кичик туннелларнинг оғиш бурчаклари ҳақидаги ҳақиқий маълумотларга зиддир. Каналлар кўрсатаётган йўналиш Орион юлдуз туркумининг ўрта юлдузи – Алнитак, Алнилам ва Минтака билан ҳеч қандай боғлиқ эмас. Шимолий канал ҳам Тубан, Драконнинг Алфа юлдузига ишора қилмайди.

Бу каналлардан кузатувлар учун фойдаланиш ҳам асосий тўсик – каналларнинг ўзидаги номукаммаллик билан мос келмайди: "Уларнинг деярли доимий равишда у ёки бу томонга оғиши ҳосилдир. Жанубий фасаддаги канал деярли 30 см оғади". Гарчи минимал оғиш ҳақида гап кетса ҳам, бу камерадан ташқарига қараш мумкин бўлмаслиги учун етарлидир: "Шимолий томондаги канал катта галереяга чиқишдан қочиш учун букилган, сўнгра ташқарига олиб борадиган қисмида у ёки бу томонга кўплаб кичик оғишлар мавжуд. Бу канал шимолий томондагига қараганда қамрок мукаммал. Эҳтимол, уларни турли ишчи гуруҳлари ётқизган ва улар ўртасидаги мувофиқлаштириш етарли даражада яхши бўлмаган".

Гантенбринк сирли каналларнинг асл мақсади ҳақида савол беради ва улар фиръавн руҳи ташқарига чиқиши учун курилган деган археологик версияга нисбатан ўз шубхаларини билдиради: "Бу маънода, вентиляция каналларига эга бўлган ягона пирамида Буюк пирамида эканлиги, таъдиқ қилинадиган жойлари кўп бўлган букилган пирамидадан ташқари, алоҳида эътиборга лойиқдир. Бошқа фиръавнлар ташқарига чиқиш учун ҳеч қандай махсус йўлга муҳтож эмас эдилар. Ҳуфунинг руҳи бошқаларнинг руҳидан кўра ноқулайроқми?"

Эҳтимол, пирамидада ҳали кўплаб ўрганилмаган жойлар қолган. Немис археологи бешинчи камерани тозалашга алоҳида қизиқиш билдирмоқда, у ерда жуда муҳим элемент мавжуд: "Энг қизиқиш шундаки, бу Ҳуфунинг (Хеопснинг) икки тош орасига жойлашган "патрони"ни текширишга имкон беради. Бу жуда қалати, аммо мисрликлар учун анча одатий бўлган қурилиш техникасининг мисолидир, бунда аввал тошга нақш ўйилади, сўнгра қеракли жойга қўйилади, аммо бу ноёб ҳолатда муҳр икки тош орасига қўйилган". Гантенбринк Кирил Камерасидаги барча ёриқларда чегара тошлари ўрнатилганини кузатиб боради. Шунингдек, ушбу камеранинг шимоли-шарқий бурчагида, саркофаг ёнида жойлашган қудуқнинг фотосуратларига алоҳида эътибор беради. Қудуқ жуда муҳим деталь бўлиши мумкин. Ҳисоб-қитоблар Буюк пирамидадаги барча бошланғич нуқталар умумий координатлар сеткага мос қилиши мумкинлигини кўрсатди. Агар Гантенбринкнинг гипотезалари ҳақиқий асосга эга бўлса, бу бутун ёдгорлик геометриясини кейинги ўрганиш учун жуда кўп маълумот беради.

Журналистларнинг нима учун унинг барча таъдиқотлари Буюк пирамидага қаратилгани ҳақидаги саволига Гантенбринк шундай жавоб берди: "Барча пирамидалар ҳақидаги

маълумотлар менинг компютеримга жойлаштирилган ва уларнинг барчаси келажакда менинг тадқиқот объекти бўлади. Муаммо ишончли ўлчовларнинг йўқлигида. Бу кулгили даражага етмоқда: Риналди нотўғри равишда Хефрен пирамидасидаги саркофаг хонасининг томига Унас пирамидасидаги шунга ўхшаш камеранинг хусусиятларини – деворнинг юкори чегараси ва томни ташкил этувчи кия блоklar орасидаги кичик ёрикни – нисбат берган. Хатто ёрикнинг ўлчамлари 5 см эканлиги хакида ҳам маълумотлар келтирилган. Хефрен пирамидасида бўлган хар бир киши у ерда бунга ўхшаш хеч нарсa йўқлигига ишонч хосил килиши мумкин. Шунинг учун колган пирамидаларни ўрганиш Ф. Петрининг Буюк пирамида тавсифлари каби сифатли ва мухим тавсифий ишлардан бошланиши керак".

Абу Муслим тайёрлади